

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt.; 200 szóig 2 frt.; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 k., harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Egyről-másról. Dombi Lajos. — A zsinati törvényjavaslatok egyházmegyéink s tiszántúli egyházkerületünk előtt. — Közügyeink. A debreczeni róm. kath. egyház kegyúri követelése. Zöld Mihály. — Irodalom. — Különfélék.

Egyről-másról.

(Ajánlva a főt. „zsinati atyák“ figyelmébe).

A versengő házások békéltetése nem csak a „cura pastoralis“ rendén, de törvényszerint is annyira kötelessége a lelkésznek, hogy válóper nem is indítható addig, míg előzőleg a felek a lelkési hivatalhoz törvényesen meg nem idéztettek, s velök három ízben a békepróbát meg nem tartotta a lelkész, ennek sikertelenségét hivatalosan kiállított bizonyítvány által igazolván.

Ugy de nincs kizárva a lehetősége annak, hogy míg a panaszos megjelenik, addig a bepanaszolt fél határozottan megtagadja az engedelmességet, s egyszer sem jelenik meg az őt megidéző lelkési hivatal előtt, — sőt olyan esetről is van tudomásom, hogy az „idézés“ kézbesítésekor az illető megidézett ily arczátlan alakban tagadta meg a megjelenést: „Nem érkezem én reá az ilyen számárkodásra, mondja meg kend a papnak, hogy nem megyek!“, — már most ily esetben, miként tegyen eleget a lelkész a törvény ama kívánalmának, hogy három ízben békepróbát kísértsen meg a felek között? Felelet: sehogyszem! Legfennebb annyit tehet meg, hogy „pro forma“ (a mi a békepróbának valóságos parodiája) a panaszos felet hallgatja ki három ízben, s ennek megtörténtéről bizonyítványt állít ki, jelezvén abban, hogy a panaszolt törvényesen megidézett ugyan, de nem jelent meg, s így felek szembebesíthetők nem valának. Csak ennyi, mit tehet a lelkész, mert az idézésére megjelenni nem akaró féllal szemben a kényszerhatalom teljesen hiányzik, úgy annyira, hogy még a „külhatóság“ sem állíthatja lelkész elé az idézettet, mert hát ez „az egyéni szabadság megsértése“ volna.

Jól van! . . . De ha nincs adva hatalom a lelkésznek e végre, hogy a törvényt betölthesse, miért akkor a kötelesség, mely a törvény betöltésére utálja őt? Miért kívánni azt a lelkésztől, hogy maga elé idézze a versengő feleket, ha nem áll módjában s hatalmában, — ellenszegülés esetén, — karhatalommal előállíthatni a makacskodót? Mert hiszen itt — szerintem — nem alkalmazható azon bírói eljárás, hogy a meg nem jelent fél „ad contumaciam“ elmarasztaltatik. A pap nem ítélő bíró, hanem békebíró az egymás közt versengő házastársak ügyében, már pedig szeretnék látni olyan bölcs békebíró, ki csak egyik fél kihallgatása s jelenlétével e tisztét teljesíteni képes volna.

De tekintsük a dolgot más szempontból is!

Bizonyára óriás elkölcsi vereség az a lelkészre, midőn ő hallgatóját hivatalos pecsét és szám alatt kiállított idéző levéllel idézte meg törvényesen, hivatalosan, hivatalos ügyben, s az illető megidézett „markába nevet“, „rá sem hederít“.

Ugyanazért vagy ne legyen kötelezve a pap arra, hogy ily ügyben „idézés“-t bocsásson ki, — hanem ha a versengő felek önszántukból, maguktól jelennek meg a lelkészüknél, ekkor (de csakis ekkor) legyen köteles békéltetni őket; — vagy ha továbbra is érvényben marad a törvény eme kívánalma: adassék mód és eszköz, hogy idézésének érvényt is szerezhessen a lelkész szükség esetén.

De ha már benne vagyunk ez ügy tárgyalásában, menjünk még tovább!

Tegyük fel, hogy a lelkész megidézésére megjelennek pontosan a versengő házastársak, a lelkész ékesszólásának egész tárházát felhasználja; arra törekszik, hogy béke útjára terelje az illetőket, úgyde például egyik fél (férj vagy nő) tudni sem akar a kibékülésről, s mindhárom ízben nem csak béke nem létesül, sőt a makacskodó határozottan ekként nyilatkozik: „Én uram, soha ki nem békülök, de el sem is válok soha!“ Kérdem, hát ily esetben mit tegyen,

mit tehet a lelkész? . . . Bizonyára semmit, mert kezében csak az íge, a szó, rábeszélés ereje s azontúl tehetetlen, s ugyanazért „ad gloriam Dei“ kénytelen nézni munkája, fáradsága eredménytelenségét; látni, tapasztalni, hogy az általa békéltetett házastársak esküjüket szegve talán éveken át egymástól külön élnek, sőt ráadásul talán „vadházasságot“ folytatnak a közerkölciség kárára.

Mindez méltó a figyelemre s egyáltalában nem volna fölösleges, hogy a zsinati tárgyak között helyet találjon!

A mi emberi mű, alkotás — önként érthetően — nem bírhat a teljes tökéletesség jellegével. Ugyanazért habár a jóakarát meg nem tagadható a közel jövőben tárgyalás alá kerülendő zsinati „törvényjavaslat“ egészétől, hogy abban vannak olyanok, melyeknek változtatása, lényeges módosítása nagyon kívánatos, az túl van minden kétségen.

Ugy de, nem akarván tüzetesen foglalkozni az említett javaslattal, legyen elég csak egy pár pontra mutatnom reá ez alkalommal.

Ugyanis: A 133. §. tarthatatlan voltát elég világosan feltüntette a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ idei 42-ik számában „A vészterhes felhő!“ című cikkében nagyt. Garzó Gyula úr, mely cikkre utalván, ennek mintegy kiegészítésül legyen szabad még becses figyelmökbe ajánlanom mindazoknak, kiket illet, a „Protestáns Közlöny“ idei 31-ik számában megjelent „Mi lesz ebből?“ című cikkemet.

Az ügy érdekében — nézetem szerint — jó volna, ha e két hivatolt cikk minél nagyobb figyelmet, érdeklődést keltene, s tükör és óvó példa gyanánt szolgálna, hogy a 133. §-a a javaslatnak elejtessék s elviselhetlen iga a lelkészekre a törvényben ne tétessék! . . . Most még szólhatunk, beszélhetünk; felemelhetjük kérő szavunkat, elmondhatjuk észrevételünket, de majd ha talán (quod Deus avertat!) törvényerőre talál emelkedni a törvényjavaslat!

Második rész. A fegyelmi esetekről. 361. §-a.

Igen könnyen oda juthatunk, hogy állásunkat kockáztatjuk, ha bírálatába bocsátkozunk egy és más törvényünknek, ha kifogásolni merészjeljük a kiadott rendeleteket.

A katonai fegyelem, a vak engedelmesség nem a protestantismus talajában gyökerező növény!

Hallottam én már a „specialítások“ hazájában esperesi szájából olyan nyilatkozatot, hogy a lelkész minden rendeletnek, mely az esperestől adva van, feltétlenül engedelmeskedni köteles, még oly esetben is, ha az illető lelkész napnál világosabban kimutatná az esperesnek, hogy rendelete nélkülözi a törvényesség alapját; — sőt hallottam olyat is, hogy egy „felsőbb rendelet“, melynek jogi és méltányossági alaphiányát teljesen hiszem és vallom s velem együtt számosan, egész szigorral fogatosítottatik, s midőn kérdést tettem, hogy ha esetleg az ezzel sujtottak valamelyike, jogos téren léte tudatában, ellene szegülne ama rendelet végrehajtásának, mi lenne a következmény?

feleletül azt nyerém: fegyelmi vizsgálat s nagy valószínűséggel állásvesztés!

Ne feledjük, hogy az ember csak ember! A hatalom igen sokszor kétélű fegyver, mely könnyen vág s halálos sebet is ejthet; az orvosi szer sokszor lehet veszélyesebb magánál a sebnél is, ha a használatnál hiányzik a körültekintés, kellő vigyázat!

A közmondás azt tartja: „A kinek foga fáj, tartsa nyelvét rajta!“ Nekünk itt lelkünk fáj, szívünk szorul, ha arra gondolunk, hogy a — nem kétlem — teljes jóakaratból alkotott, de talán nem eléggé „meghányt-vetett“ §-ok némelyike lelketlen gépekké tenne bennünket lelkészeket anyaszentegyházunk dicső alkotványában, s bűn lenne talán, ha érezni, gondolkodni, sőt szólni is tudnánk, mernénk; ha a „vak engedelmesség“ nem lenne kenyerrünk: magunknak s családunknak koldusbot, börtön, inség lehetne osztályrészünk!

Mivel az ember csak ember: csak ember által kivihető kívánalmak találjanak helyet törvénykönyvünkben, mert bölcsészeti elv s örök igazság, hogy: „ad impossibilia nemo obligatur!“

Csak Krisztus szolgálói mondhatják el: „Az én terhem könnyű, az én igám gyönyörűség!“ Jaj minekünk s az utánunk következő nemzedéknek, ha a szolgálat súlyos igája miatt kellene összeroskadnunk, keserűség árjában találni sírunkat!

Ettől óvjon Isten!

Dombi Lajos.

A zsinati törvényjavaslatok egyházmegyéink s tiszántúli egyházkerületünk előtt.

(Folytatás.)

Lelkészképzési törvényekről. Az egész javaslatot mellőzni kívánja a máramaros-ugocsi, érmelléki egyházmegye; korlátlan szabad választás állíttassék vissza. Osztályozásra, minősítésre nincs szükség.

183. §-t így kívánja a heves-nagykunsági egyházmegye átalakítani: „az öt egyházkerület valamennyi egyházai a lelkészi javadalom mértéke szerint 4 osztályba soroztatnak. Az osztályozás 10 évenként a konvent által állapítottatik meg. Időközben valamely egyháznak felsőbb vagy alsóbb osztályba sorozása, az egyházmegye indokolt javaslatára, az egyházkerület felterjesztése folytán a konvent által eszközölhető.“

A 184—191. §-ig leírt szövevényes és a lelképásztori hívatallal össze nem egyeztethető osztályjegyes minősítést a beregi egyházmegye elejti, s az ide vonatkozó szabályzatot a lehető legegyszerűbbé és világossá akarván tenni, kimondja:

„Hogy a lelkészképzési vizsgálatok bizonyítványában csakis a „képesített“ szót óhajtja bevételni, minden más osztályozást és megkülönböztetést a lelképásztorok szétszakadottságának s a testvéri együvértartozandóság megnehezítésének kútforrása gyanánt tart.

A pályázhatóság, így a választhatóság egyetlen feltételül a szolgálati éveket fogadja el, még pedig a IV-ed osztályú

egyházba 2 évi, a III-ad osztályú egyházba 3 évi, a II-od osztályú egyházba 5 évi és az I-ső osztályú egyházba 7 évi szolgálati idő képesít. Ezen szolgálati évekre a segédlelkészi minőségben töltött idő is beszámíttatik.

A rendes és segédlelkészek szolgálati éveinek száma az egyházmegyei, illetve az egyházkerületi gyűlések jegyzőkönyveiben évről-évre nyilván tartandók.

Ezeknek folytán a lelkészi minősítésre vonatkozó 186—191. §-ok törlendők, helyükbe a fent előadottak cikkelyeztetésnek be.

183—232. §-okra a békésbányai egyházmegye azt jegyzi meg, hogy a lelkészek qualificatiója s az egyházak classificatiója más alapokra fektetessék; illetőleg, hogy az első, bárkit is ugyanazon lelkészi functiók végzésére jogosító oklevél alapján csak a gyakorlati évek érdemében állapíttassék meg; második pedig a vallás-erkölcsi életnek nem javára, de kárára szolgáló anyagi kérdések teljes mellőzésével az egyházak intellectuales érdekeire helyeztessék.

185. §. Debreczeni egyházmegye: A minősítési évek számításánál a mostani gyakorlat tartassék fenn, melyszerint az első lelkészképességi vizsgától számíttatnak a szolgálati évek. Így tehát a 185. §. 2-ik kikezdésének első sorában a „második“ szó helyett „első“ tétessék, s ehhez képest módosíttassanak a 186. és 187. §-ok megfelelő pontjai is.

A 185. §. 3-ik kikezdése helyett ez tétessék: „A lelkészképességi vizsgákon működő bizottság és a theologiai tanárok a 2-ik vizsga letételekor tekintettel az illető első vizsgájára s a theologiai tanfolyamban nyert bizonyítványaira, mindenkire állapítsanak meg egy jeles, jó, kielégítő, általános osztályzatot, s ez az osztályzat írássék be egy „lelképásztori oklevél“ címet viselő s a pályázatoknál használandó bizonyítványba“.

A 188. §. c) pontja helyett: „Theologiai rendes tanárok a jeles érdemrendű rendes lelkészekkel egyenlően minősítendők“. N.-károlyi, debreczeni, felső-szabolcsi egyházmegyék.

Püspöki titkárra vonatkozó tétel kihagyandó. Debreczeni, felső-szabolcsi, nagy-károlyi egyházmegyék.

188. §. A lelkészi jelleggel bíró középiskolai s képezdei tanároknak azon éveik, melyekben azok csak mint tanárok működnek, számításba ne vétessenek; a püspöki titkárá is csak akkor, ha lelkészi gyakorlatot folytat. N.-károlyi egyházmegye.

189. és 190. §-ok hagyassanak el. Szatmári, felső-szabolcsi egyházmegyék.

192. §. elébe új §-ként most érvényben levő törvényünk 183. §-a teendő. Szatmári egyházmegye.

192. és 193. §-ok közé igtattassék be a törvény 183. §-a. Heves-nagykunsági, alsó-szabolcsi, n.-károlyi egyházmegyék.

192. §-ból „egyházi hatóság által nyugalmazás“ hagyassék ki. Beregi egyházmegye.

193. §. Csere a lelkészek beleegyezése nélkül is eszközölhető legyen. Beregi egyházmegye.

195. §. „Minden választásra jogosult egyháztag szavazati joggal bír, tekintet nélkül arra, befizette-e tartozását, vagy nem“. Nagy-károlyi egyházmegye.

195. §. második bekezdésébe tétessék be: a fiókegyházak egyházi adót fizető tagjai is fölveendők. N.-bányai egyhm.

196. §. Választók névjegyzéke az egyházi adófizetésre kötelezettek névsorából áll. Nagy-károlyi egyházmegye.

209. §. helyett: A választó egyházak jogosítva vannak bemutatató szónoklat tartására meghívni a jelölő bizottság által kijelölteket, kik a meghívásnak csak esperesi engedély és az

abban a választók befolyásolásának megakadályozása céljából kitüntetett feltételek mellett tehetnek eleget. Heves-nagykunsági egyházmegye.

209. §. helyett: A gyülekezetnek joga legyen a pályázók közül meghatározott számban külön időben egynehányat szónoklattartás végett meghívni. Nagy-károlyi egyházmegye.

220. §. Egyenlő szavazatok esetében az jelentessék ki a gyülekezet lelkészéül, ki az első szavazásnál is már legtöbb szavazatot nyert; ha pedig ez az eset nem adná magát elő, lelkész és segédlelkész között a rendes lelképásztor; rendes lelképásztorok között a szolgálati évek számára tekintve a régiebb legyen a megválasztott lelkész. Beregi egyházmegye.

224. §-ban mondassék ki: ha a megválasztott lelkész a megválasztást el nem fogadja, a választás összes költségeit megtéríteni tartozik. Beregi egyházmegye.

Fejeztessék ki: „az újabb választás az előbbi pályázat alapján hajtatik végre“. Alsó-szabolcsi egyházmegye.

230. §. Végül kimondandó e §-ban, hogy ha a választás az azt vezető küldöttség mulasztása vagy hibája miatt semmisítettik meg, az esetben az újabb választás és netalán elrendelt vizsgálat költségeit — kivéve azon tagot, ki az inkorrekt eljárás ellen a jegyzőkönyvben tiltakozását kifejezte, a küldöttség viseli. Beregi egyházmegye.

Egyházi adóról. 240. §. elébe vezetessék be: addig is, míg a „vallás dolgában“ című 1848. XX. t. cz. végrehajtatnék, avagy egyházaink az országos törvényhozás által kedvezőbb anyagi helyzetbe nem jutnának, az egyházi adózásról rendeltetik stb. Debreczeni, felső-szabolcsi, szatmári egyházmegyék.

241. §. Mondassék ki, hogy a belhivatalnoki fizetés az egyházak által csak készpénzben történjék. Nagybányai egyházmegye.

A 247. §. így szövegezendő: évi személyes járandóság vagy rendes egyházi adó fizetésére kötelezett a) minden családfő, b) a vegyes házasságban ev. ref. vallású házastárs, c) az özvegnő, d) minden önálló, magán, nagykorú férfi vagy nő. Felső-szabolcsi egyházmegye.

Közalapról. 261. §. Lelkész-tanítóságok segélyezése mellőztessék. Lelkeszi özvegy- és árva-gyámintézet szerveztessék a lelkészek és egyházak aránylagos megadóztatásával. Beregi.

c) pont így módosíttatik: „csekély díjazású lelkészek és csekély fizetésű és arra érdemes tanítók aránylagos segélyezése; tekintet nélkül arra, hogy azon egyház, melyben az illető hivatalnokok működnek, hátrányban van-e, vagy nincs. A mennyiben pedig a tanítók helyzete, anyagi javadalmazásukat tekintve, időközben kedvezőbb megoldást nyerne: annyiban a domesztikai segélyösszeg megállapítása, vagy esetről-esetre leszállítása a következő zsinatig a konvent hatáskörébe tartozék“. N.-Bánya.

Lelkész özvegy-árva gyámintézetre 25%, tőkésítésre 25%, egyházaknak 20%, lelkészeknek 20%, missziói célokra 10% adassék évi segélyül.

Egyházak és lelkészek között a segély azon módon eszközöltessék, mint az államsegélyre megállapítva van.

Kivetés: az egyházak évi járuléka az elmúlt 10 évben történt követelések közeparánya szerint 10 évre állandóan állapíttassék meg, megengedtetvén, hogy az egyházak az évi járulékot (az elmúlt 10 évi) törzsvagyonuk érintése nélkül közös keresményökből is befizethessék. Beregi.

15% missziói célokra. Felső-szabolcsi.

3-ik kikezdésben 50% helyett 60% teendő. Felső-szabolcsi.

2-ik kikezdés 25% alaptőke gyarapítására, 25% lelkészek, ezek özvegyei s árvái számára nyugdíjintézet céljára fordíttassék. Szatmári.

Nagyobb egyházaknak nagyobbserű kölcsön felvételével eszközölt építkezések alkalmával az építkezéshez felvett kölcsön letörlesztéséig engedjék el a közalaphoz való járulás, úgy hogy az ideig évi járulékaikat az adósság törlesztésére fordíthassák. Debreczeni.

269. §. helyett: az egyházközségek magokat a közalaphoz járulás kötelezettsége alól 100 évi időtartamra megváltatják, az évi járulék 20-szorosának egy évre való lefizetése által. Szatmári.

272. §-ban: tervezetét késedelem nélkül készítse el, az egyházmegyék és kerületek elé terjeszse, s azok belenyugvása esetén a jelen zsinat már most nyilvánítandó megbízása folytán, ideiglenesen a jövő zsinatig fogantossítsa. Felső-szabolcsi, szatmári.

273. §. második kikezdése így módosítandó: a végrehajtó bizottságot képezik az egyházkerületek által az egyetemes konvent felhívása folytán e célra, a konventi tagok számarányához mért tagok, jelesen a tiszántúli egyházkerületből 4, a dunamellékiből s erdélyiből 3—3, a dunántúliból és a tiszáninneniből 2—2 rendes és ugyanannyi póttag; a többi marad. Felső-szabolcsi, szatmári.

260—274. §-hoz. A békés-bánati egyházmegye óhajtsa, hogy a közalapi tartozások a már eltelt 10 évi tapasztalatok alapján központilag állapíttassanak meg, s a főösszeg szétszattván az egyes egyházkerületek között, minden egyházmegye vegye ki abból a maga illetékét, mit ezután oszson szét az egyes egyházak között, tekintet nélkül arra, hogy a tartozások miként szedetnek be.

Ne a háztartás kiadásai, hanem azon vagyoni helyzet vétessék figyelembe, melyben a nélkülözhetőkből hozhatja meg a vallásos szív nemes áldozatát.

Egyházi törvénykezés szervezete. 344. §-ból hiányozván annak meghatározása, hogy az egyházmegye bírósága mennyi időtartamra alakíttatik meg, javasoltatik, hogy mint a 356. és 358. §§-oknál megjelölve van, itt is meghatározatnék, és pedig legalább is egy évi időtartamra fogadtatnék el. Bihari.

358. §-ba a saját kebeléből szavak után toldassék be: tekintettel az 5 egyházkerületre. A harmadik kikezdésnek vagy szava helyett „és“ teendő. Felső-szabolcsi, szatmári.

361. §. l) pontja így változtatandó: „az illető közgyűlésekről áttett fegyelmi esetek“. Felső-szabolcsi, szatmári.

Köznevelési és közoktatási szervezet. 432. §. Módosítások: azon szüle, gazda, gyám stb. az erre hivatott közigazgatási hivatalnak esetről-esetre bejelentetik. Alsó-Szabolcsi.

441. §-ba tétessék be: „Kik 12-ik évüket tanév közben töltik be, kötelesek azon tanévet bevégezni“. Alsó-szabolcsi.

454. §-ba „tanárai“ után illesztendő: és az egyházmegyék képviselői.

456. §-ban. Egyházkerület helyett egyházmegye teendő. Beregi.

472. §-ban kiteendő, hogy a lelkész-tanítók az állami tanítói nyugdíjintézet jótéteményéhez igényvel bíró jogosultsággal bírnak, miután az ily iskolát fentartó egyház is járulni köteles évi 12 frttal ama nyugdíj-alaphoz. Szatmári.

494. §. 2. Óvóképezdében e) alatt „a kiseddóvás története hazánkban és másutt“ felveendő. Szatmári.

Gymnasiumok helyezzessenek az egyházmegye hatósága alá nem csak a törvény betűje szerint, hanem tényleg és valóssággal. Hevesi.

514. §. után: Középiskoláinkban a vallás lelkészi oklevéllel bíró tanár által és az egyházkerületi tanügyi bizottság által elfogadott tankönyvek szerint taníttassék. H.-n.-kunsági.

517. §-ban „egyesek“ tétessék „egyes“ helyett.

519. §-ban foglalt luxust nem bírja ki felekezetünk. Az igazgató órái 16-ban, a többi tanároké 24-ben állapíttassanak meg. Szatmári.

559. §. 4-ik bekezdésben „ajánlatain“ után tétessék: a főiskolákat fentartó testületek által. Felső-szabolcsi.

1-ső alinea végül: a jogtanároknak pedig jogtudori vagy ügyvédi minősítéssel kell bírniok. Máram.

571. §-ból „szabadon“ kifejezés hagyassék el. Heves.

E javaslatokra az egyházker. közgyűlés a következő határozatokat hozta.

17-ik §-ra a heves-n.-kunsági egyházmegye által tett javaslat alapján az egyházi adó kérdését a tekintetben, hogy az állandó lakással nem bíró egyháztagok azt maguk és családtagjaik után, hol és miként teljesítsék, szabályosan meghatározatni s általában tisztázatni óhajtsa az egyházkerületi gyűlés a törvényben is.

A 20. és 21. §-ra vonatkozólag a tervezet mostani alakjában nem fogadtatik el, hanem azon szöveg állíttassék vissza, mely a zsinati előkészítő albizottság munkálatában foglaltatik, az azon javaslatban előadott indokok alapján.

25. §-nál a presbyterek száma a legkisebb egyházban is 6 legyen.

89. §-nál a törvényben benlevő o) pont helyezzessék vissza, t. i. a törvények magyarázata.

91. §-nál a szentírásbeli helyek szószerint idéztessenek.

94. §-ra az alsó-szabolcsi s heves-n.-kunsági egyházmegyék javaslatai elfogadtatnak.

117. §-ban a könyörgésről és kátémagyarázásról említés tétessék.

165. §. elé a szatmári egyházmegye által javaslatba hozott új §. vétessék be.

185. §. nál a debreczeni egyházmegye javaslata elfogadtatik, hogy t. i. az első lelkész-képességi vizsga idejétől számíttatnak a szolgálati évek.

188. §-nál a c) pont az egyházmegyék kívánsága szerint alakíttassék.

192. §. elébe a most érvényben levő 183. §. beteendő.

195. §-ban említessék föl, hogy a választók közé tartoznak a vegyes házasságban élő nők és a fiókegyházak egyházi adót fizető tagjai is.

224. §-ban fejeztessék ki, hogy ha a megválasztott lelkész a megválasztást el nem fogadja, a választás összes költségét megtéríteni tartozik, és hogy az újabb választás az előbbi pályázat alapján hajtatik végre.

356. §-ból töröltessenek ezen szavak: „lehetőleg és a könnyebben megjelenhetésre“.

358. §. ban fejeztessék ki: tekintettel az 5 egyházkerületre.

A gymnasiumi tanárok fegyelmi ügyei ellátására nézve a törvény 167. §-át kívánja az egyházkerület visszaállítani; továbbá azt is óhajtaná szabatosan körülíratni, hogy az állam által segélyezett gymnasiumokban az állam által kinevezett

tanárok, fegyelmi ügyeikre nézve mily mértékben állanak egyházi hatóságaink alatt.

559. §-ban fejeztessék ki: hogy a jogtanároknak pedig jogtudori vagy ügyvédi minősítéssel kell bírniok.

571. §-ból „szabadon“ szó hagyassék ki.

(Vége köv.)

Közügyeink.

A debreczeni róm. kath. egyház kegyúri követelése.

(Vége.)

1846-tól 1881-ig a kegyuraság kérdésében szünet állott be, a midőn az akkori prépost-plébános a templom fedelének kijavítása iránti kérelmével a városi közgyűlés által elutasítván, a n.-váradai püspök felebbezése folytán a város az 1882. évi 16,329. és 40,411. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletekkel azon 3379 frtot tevő költségek viselésére köteleztetett.

Eme két rendelet a korábbi helytartó tanácsi rendeletektől eltér annyiban, hogy míg azok a kegyúri köteleztetést az 1681. évi 41. törvénycikkre s az abban felsorolt korábbi törvényekre alapítják, addig ezen két miniszteri rendeletben a kötelezettség alapjául már az 1831. június 21.-ről kelt s a város polgármesterének s egy tanácsnokának jelenlétében felvett egyházlátogatási jegyzőkönyv (canonica visitatio), mint teljesen jogérvényes kétoldalú szerződést képező okmány van felállítva, a mely okmány eddig teljesen ismeretlen volt, s a melynek másolata beszereztetvén, az tünt ki, hogy azon jegyzőkönyvet Fáy János polgármester és Markos György tanácsnok, — mindketten kinevezett róm. kath. vallású tisztviselők, — „coram nobis, qua deputatis“ kitétellel írták alá.

A város közönsége az ismételt felírások ellenében is fenntartott köteleztetés folytán „segedelem“ czimén s nem kegyúri kötelezettség alapján kiadta ugyan a követelt 3379 frtot, azonban ügyét az 1885. évi május 13.-án kelt közgyűlésből egy terjedelmes kérvénnyel az országgyűlés elé vitte azon kéressel, hogy a kegyúri követelés ellen az 1844. évi országgyűlés előtt emelt, ez által jogosnak elismert s az országos sérelmek sorába iktatott, azonban orvoslás nélkül maradt panasza elintéztessék.

A róm. kath. egyház ügyeinek intézői azonban most már ismét újabb követeléssel állottak elő, s még ugyanazon közgyűlésen kérelmezték, hogy a templom és torony külső falainak 1666 frtot tevő újabb kijavítási költségei a város által téríttessenek meg, a mely kérelem elutasítván, a prépost-plébános felebbezése folytán az 1886. június 1.-én 19,845. sz. alatt kelt vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel a város a kegyúri terhek viselésére s ebből folyólag a felmerült újabb javítási költségek viselésére ismételve köteleztetett.

Ezen miniszteri rendeletet a polgármester, — a mint jelentésében mondja, — törvénybe ütközőnek s a helyi viszonyok között károsnak látván, az 1870. XLII. t. cz. 58. §. értelmében a főispánhoz — indokolt felterjesztés tétele végett — azonnal jelentést tett, s az ily módon ismét a minisztériumhoz kerülvén, függőben maradt.

E közben úgy a róm. kath. egyház, mint a város részéről hovainkább erősebben nyilatkozott azon szükség érzete,

hogy ezen áldatlan harc az ügy magasztos czéljának megfelelő békés és megnyugtató befejezést nyerjen, s így jött létre 1890. ápril 23.-án egy egyességi kísérlet, a mely szerint a város örök tulajdoni joggal átengedte volna a lelkészlakot és telket, egyszersmindenkorra 4000 frtot, s ezen felül évenként 1500 frtot fizetett volna s némi csekély szolgáltatást tett volna, s ezek fejében a róm. kath. egyház kegyúri követeléséről lemondott volna, a mely egyességi tervezet azonban a bizottsági közgyűlés által 1890. okt. 29.-én nemcsak el nem fogadtatott, hanem megsemmisítettet rendeltetett.

Eme közgyűlési határozatra a felelet nem sokáig késett, mert a vallás- és közoktatásügyi miniszter a folyó 1891. évi ápril 25.-én 1899. sz. alatt kelt rendeletével, — az 1613. 31. t. cz., az 1659. 129., 1681. 41. és 1715. 109. t. cikkekre, továbbá az 1831. június 21.-én kelt egyházlátogatási jegyzőkönyvre, mint jogérvényesen fennálló kétoldalú terhes szerződésre tekintettel, az 1886. évi június 1.-én 19,845. sz. alatt kelt rendeletét fentartotta s annak szoros keresztülvitelét elrendelte.

A polgármester most sem érezvén magát kötelezettnek a rendelet végrehajtására, az 1886. XXI. t. cz. 73. §. d) pont alapján a főispánnak azonnal jelentést tett, a közgyűlés a törvény értelmében harmadnapra, vagyis a f. 1891. évi május 8-ra összehívott, mely az ügyet tárgyalván, kimondá, hogy az országgyűléshez az 1885. évi kérvényének elintézése iránt újabb kérelmet intéz, egyúttal felír a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy rendeletétől álljon el, vagy legalább annak foganatosítását az országgyűlés előtt levő kérvényének elintézéséig hagyja függőben.

A róm. kath. egyház által a város ellen folytatott ezen hosszú harcban kiváló fontossággal bír az 1885. évi felírat, a melyben nagy számmal vannak azon elementáris erővel ható okok csoportosítva, a melyek a követelés jogtalanságát s a köteleztetésnek törvényre alapíthatatlanságát kimutatják, a mely ellenében az egyház követelésének védői, — köztök Timon Ákos, tekintélyes egyházi író, — azt hozzák fel, hogy a kir. városok — köztük Debreczen is — peculium regium levén, a kegyúri kötelezettséget mindnyájan teljesítik, s ez alól Debreczen nem képezhet kivételt, s hogy időközben igen sok nemesi birtokot szereztvén, — melyekhez a kegyúri kötelezettség, mint dologbeli jog, — hozzá kötve van, — jogtalanul vonja ki magát azon kötelezettség alól.

A város részéről ellenben az hozatik fel, — ez a legutóbbi jogügyi bizottsági ülésben konstatáltatott is, — hogy az 1681. 41., 1659. 129. és 1613. 31. törvénycikkek, melyekre a kötelező kormányrendeletek alapítatnak, — a kegyúri kötelezettségre, különösen pedig Debreczen városra, mely akkor még királyi város sem volt, — nem vonatkoztak; de ha a kegyúri kötelezettségre vonatkoznának is: Debreczent nem kötelezhetnék, mert ennek kiváltságos helyzete az Apafy Mihály és I. Leopold király között 1691. decz. 4.-én létrejött és nemzetközi egyezmény erejével bíró oklevélben különösen biztosítva van, s hogy azon kegyúri jog és kötelezettség, mely azon időben teljesen tárgytalan volt, az 1693. évi ápril 11.-iki Leopold-féle diplomában sem említettik, s végül, hogy az 1715. 108. t. cz. is a várost csupán hely kimutatására kötelezi.

A miniszteri rendelet alapjául van fektetve továbbá az 1831-iki egyházlátogatási jegyzőkönyv, mely jogerejű két oldalú szerződésnek van declarálva, holott azt Fáy polgármester és Markos György senator, mint a róm. kath. egyházközség

megbízottai „coram nobis, qua deputatis“ kitétellel írták alá s így egyszerűen csak előttemezték.

A városra nézve ezen okmány kötelező erővel nem bírhat, mert annak aláírására azon tisztviselők meghatalmazást nem nyertek, azon jegyzőkönyv a városi hatóság elé soha sem terjesztetett, s felsőbb jóváhagyást, mint ezt a dolog természete és a törvény követeli, soha nem nyert.

Eltekintve attól, hogy az 1844. évi országgyűlés a városnak a fenforgó kérdésben igazat adott, világosan látszik, hogy a város a kötelező kormány-rendeletekkel s az egyház kegyúri követelésével szemben jogos és törvényes alapon áll: mindazonáltal tartani lehet az előzmények után attól, hogy az országgyűlés, a melyből, úgy látszik, elszállott a 40-es évek liberális szelleme, a legutóbb hozzá intézett kérvényeket elintézetlenül fogja hagyni, vagy talán kedvezőtlen elintézésben fogja részesíteni, s ez esetben a városra ezen bizonytalan és beláthatatlan terjedelmű teher teljes súlyával fog reá nehezéni.

Mert a templom fedele, sőt a tornyok teteje is hovatovább megújítást igényel, a melyet sokáig halogatni nem lehet: ezenkívül szó van már arról is, hogy egy újabb templom építése és parochia felállítása is szükséges, a melyeknek költségei, ha a kegyuraság kérdése addig el nem döntetik, még inkább pedig, ha az egyház javára döntenek el, a városon fog követeltetni.

Az utóbbi évtizedek alatt Magyarországon szokássá vált, hogy az emberek az elvek harezát feladva s a nagy kérdések megoldása előtt kitérve, a transactio és pactálás kényelmes útjára léptek, a mely eljárást az oportunitás igen sok esetben igazol, a mely azonban több esetben jogfeladással jár, és kívánatos volna Debreczen városra nézve is, hogy a közbéke és a lakosság nyugalmanak érdekében a róm. kath. egyház kegyúri követelésének megszüntetése céljából az egységet kösse meg; azonban ezen lépést a magunk részéről még sem mernénk ajánlani, mert a hűbéri maradványt képező, rendezett jogi államban fenn nem tartható, a telekkönyvi törvényvel s az 1868. LIII. t. cz. 23-ik §-ával összeférhetlen kegyúri jognak és ebből folyó kötelezettségnek törvényhozás útján való rendezése hovaelőbb be fog következni, s Debreczen városának azon követeléstől minden ellenszolgáltatás nélkül kell megszabadulni, annyival is inkább, mert a törvényhozás, az 1848. XX. t. cz. 3. §-ában már elvileg kimondotta, hogy a bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztessenek, s ez elvnek részletes alkalmazásával a minisztérium a törvényhozás elé kimerítő törvényjavaslatot fog előterjeszteni.

Zöld Mihály,

Debreczen sz. kir. város t. tanácsnoka.

Irodalom.

Theologiai Ismeretek Tára. Vettük a következő előfizetési felhívást, melynek nagyérdekű, fontos voltára, s ebből folyólag a szóban forgó theologiai irodalmi vállalat szellemi, erkölcsi és anyagi támogatására egész bizalommal hívjuk fel lapunk olvasóit s általában egyházunk tagjait. Előfizetési felhívás. Alulírott könyvkiadó a jövő, 1892. év elején megjelenő „Theologiai Ismeretek Tára“ című füzetes vállalatra hirdet előfizetést. E vállalat régen érzett nagy hiányt van hivatva pótolni s az újabb időben mindinkább föllendülni kezdő protes-

táns egyházi irodalom munkásainak és pártolójának, köztök kivált a lelkészeknek becses kézikönyvet fog nyújtani. Egy ily, szótárszerűen berendezett s lényegében mindent magában foglaló munkát még azok sem nélkülözhetnek, kik alapos képzettséggel rendelkeznek a vallás- és egyháztudományoknak akár valamelyik szakjában, akár valamennyi ágában. Hiszen az ilyenek is gyakorta érezhetik szükségét annak, hogy bővebb utánjárás helyett, rövid foglatban tekintsenek át bizonyos részletkérdéseket, melyek felől csak alkalmilag veszik észre, hogy nincsenek velök egészen tisztában. Annyival kevésbé nélkülözhetik e szerint azok, a kik vallásos érzelmeiknél fogva érdeklődnek ugyan az egyházi ügyek és a theologiai irodalom iránt, de kisebb-nagyobb mértékben mégis laikusoknak mondhatók a hittudományokban, a melyek részleteinek beható fejtegetéseivel nem egyszer van alkalmuk találkozni. Az ilyenek olvasmányaik közben sokszor akadnak olyan kifejezésre, vonatkozásra vagy útalásra, melylyel maga az író teljesen ismerős levén, eszébe sem jut azt bővebben megmagyarázni, azonban előtök rejtély gyanánt tűnik fel, a mi aztán az illetőkre nézve a hozzákapcsolt fejtegetéseket is érthetlenné teszi. Ezekben az esetekben egy minden lényeges pontra vagy kérdésre kiterjedő lexikon kétségen kívül sokkal inkább megfelel az igényeknek, mint egy egész szakkönyvtár, a mi hazánkban a korlátolt anyagi viszonyok miatt különben is nagyon ritka. Idegen nyelveken hasonló munkák nagy számmal találhatók ugyan, de a magyar közönség még hazája nyelvén nem bír egygyel sem. Most azonban Antal Géza, pápai főgimnáziumi tanár, dr. Bartha Béla, sárospataki jogtanár, Berde Sándor, nagyenyedi theologiai tanár, Csiky Lajos, debreczeni theol. tanár, a „Debreczeni Protestáns Lap“ szerkesztője, Józsa Zsigmond, nagyenyedi theol. tanár, Révész Kálmán, pápai theol. tanár, a „Dunántúli Protestáns Lap“ szerkesztője, S. Szabó József, naprágyi lelkész és Zoványi Jenő, kolozsvári lelkész, theol. magántanár magokra vállalták, hogy a fenn jelzett s általam kiadásra szánt művet közös erővel elkészítsék. A vallás- és egyháztudományok minden fontosabb kérdése és tétele, a rájuk vonatkozó összes ismeretek, az egyházi közélet és irodalom összes kiválóbb munkásai, úgy a multból, mint a jelenből, helyet fognak abban találni, röviden, de világosan és érthetően kifejtve, illetőleg méltatva. És mindez teljes tárgyilagossággal, a tudományos követelményeknek megfelelően lesz véghezvive, a miről már előre is a legjobb kezességet nyújtja egyfelől a dolgozótársak névsora, melyben a theologiai irányok és szakok mindegyike feltalálta hivatott képviselőjét, másfelől az a körülmény, hogy a nem specialis magyar vonatkozású cikkek több német munka, különösen pedig a Holtzmann-Zöppfel-féle kitűnő „Lexikon für Theologie und Kirchenwesen“ nyomán lesznek kidolgozva. Kiváló figyelem lesz a mellett e munka elkészítésében arra fordítva, hogy az ne csak nyelvén, de szellemében és tartalmában is magyar legyen. Olyan cikkek is helyet fognak benne találni, melyeknek például a német nyelvű lexikonokban vagy reál-encyclopédiákban hírok sines, mert jórészen egyedül a magyar olvasó közönséget, ám ezt aztán közelről érdeklik. — Melegen ajánlom mindenkinek, ki a magyar protestáns egyházi irodalom iránt bármi esekély mértékben is érdeklődik, hogy a Theologiai Ismeretek Tárát el ne mulasztja megszerezni. Egy egész könyvtárt fog helyettesíteni ez a körülbelül hatvan, sűrűn, két-hasábosan nyomtatandó nagy 8r. ívre terjedő munka, mely az 1892-ik év elejétől kezdve két hónaponként megjelenendő öt-

öt éves füzetekben jut a megrendelők kezébe. Ez azonban csupán akkor válik lehetővé, ha a kiadási költségek már az előfizetések által biztosítva lesznek. Bizton hiszem, hogy hazánk négymillió protestánsa s közöttök a 3000 lelkész, 500 tanár és annyi meg annyi segédlelkész és hitanhallgató nem fogja cserben hagyni a munkatársak törekvését és az én jóakarátú, önzetlen vállalkozásomat. Az előfizetések határidejéül 1892. jan. első napját tűzöm ki, s ha addig jelentkezik kellő számú előfizető, az első füzet nyomtatását haladéktalanul megkezdtem s a rendes időben mindig folytatni fogom. Előfizetéseket akár az egész műre 5 frtjával, akár hat füzetre 2 frt 50 krjával azonnal elfogadok s az ily előfizetőknek az egyes füzeteket bérmentve fogom címökre küldeni. A fizetési kötelezettség iránti nyilatkozattal ellátott megrendeléseket az egész műre szintén elfogadom. Kolozsvár, 1891. októberhó. Mély tisztelettel Horatsik János, könyvkereskedő, mint a „Theologiai Ismeretek Tára“ kiadója.

A heidelbergi káté, világosító és szilárdító feleletekkel Dr. Kohlbrüggetől. Magyarra fordította Rác Károly, szapárfalvai ev. ref. lelkész. Lugos, 1891. XVI+240 lap. Ára 50 kr.

A ki Kohlbrüggenek, századunk ez egyik legkimagaslóbb ev. ref. v. llású theologusának, a hírneves elberfeldi lelkésznek műveit, akár német, akár holland nyelven eredetiben olvassa és megérti, az ezt a kéz alatt levő magyar fordítást bizonyára erőtelennek, halványnak fogja találni. Erre céloz maga a szerény, de buzgó fordító is, midőn előbeszédében a XV. lapon munkáját így mutatja be: „Ez az én gyarló, de jószándékú igyekezetem által létre jött, szintén újonnan, az eredeti német szövegből fordított Káté“. Ehhez azt mondjuk, hogy a heidelbergi kátének sikeres magyar-fordításánál a latin szövegű kiadást is szem előtt kell tartani, sőt a régibb és újabb magyar fordítások, főleg a folyó évben megjelent debreczeni kiadás sem mellőzhetők többé. Arra nézve, hogy a Rác K. fordítása és a most említett 1891-iki debreczeni kiadás kátészövege közt milyen természetű eltérések lehetnek, részletesebb példák mellőzésével csakis egy rövid kérdést idézünk. A 45. kérdés ez: „Mit használ nekünk Krisztus feltámadása?“ Erre a felelet Rác fordításában így hangzik: „Először, az ő feltámadása által a halált meggyőzte, hogy ő minket az igazságban, melyet ő nekünk az ő halála által szerzett, részesekké tehessen. Másodszor, mi most is az ő ereje által új életre ébresztetünk. Harmadszor, Krisztus feltámadása nekünk bizonyos zálog, a mi boldog feltámadásunk felől“. Az új debreczeni kiadásban ugyanezt a tételt így olvassuk: „Először: Feltámadásával a halált meggyőzte, hogy minket részeseivé tehessen annak az igazságnak, melyet halálával szerzett. Másodszor: Az ő ereje minket is új életre támaszt. Harmadszor: Krisztus feltámadása a mi dicsőséges feltámadásunknak bizonyos záloga“. Látható ebből is, hogy a névmások gyakori ismétlése a magyarban egészen felesleges.

Fordító a maga munkájának készítésénél sokkal több szabadsággal élhetett volna; gyakran egészen a szavakhoz köti magát, a helyett, hogy ugyanazt a gondolatot, a magyar nyelv természetéhez képest, saját szavaival tisztán, érthetően fejezné ki; p. o. homályosan fejezi ki a gondolatot, midőn így fordít: „Krisztus feltámadásában minden Istennek tetsző életmódhoz való kegyelem hatalma van“ (14. l.); vagy p. o. „kiknek szemei egyszerűek“ (128. l.) A bevett dogmatikai meg-

határozások helyett néha újakat is alkalmaz, de szerintünk nem helyesen. Így például e helyett: „keresztyéni töredelmi fenyíték“, jobb a régi „keresztyén egyházi fegyelem“; jó tettek helyett világosabb értelmet ad e régi elnevezés: „jó cselekedetek“. Egyes szavak a németben az alkalmazás szerint más-más fogalmat fejeznek ki; így Vorstellung nem = „képzelődés“, hanem „fogalom“, vagy „gondolat“ (36. l.); „Vürdigkeit“ nem „méltóság“, hanem „érdem“ (150. l.). Nehézkes képzésű szó az ilyen, mint „újjászületetlen“, idegen az ilyen: „préféczia aegise“ (137. l.). Ezek és az ezúttal fel nem sorolható többi alaki fogyatkozások csökkentik a különben mély komolyságú „világosító magyarázatok“ értékét, úgy hogy igen találóan írta Keck Zs. a „Sz. E.“-ban a fordító úrhoz: „Kohlbrügge munkáit csak kitűnő fordításban kellene adni. A tetszetős forma sokat tesz“. De, noha e könyv magyar fordítása sok kívánni valót hagy hátra, mi mindamellert örvendünk, hogy napvilágot látott és melegen ajánljuk azt olvasóinknak pártfogó figyelmébe. Megmondjuk azt is, miért teszszük ezt. Azért, mert ez a Kohlbrügge-féle káté valódi református keresztyén jellegű könyv; a hit és erkölcsiség tekintetében hű kalauz; kipróbált és hathatósan bizonyult tanítás minden korú és állapotú keresztyén számára. Óhajtasunk csak az, a mit az eredeti mű nagyon megérdemel, hogy vajha mielőbb kitűnő fordításban élvezhetné népünk, s lenne az minél többekre nézve valódi lelki útmutató az igazság célja felé.

Egyébiránt a könyv kiállítása csinos, izléses és ára a terjedelemezhez képest igen mérsékelt, a mi kelendőségét elősegíti. Ajánljuk.

Előfizetési felhívás. „Vasárnapi, ünnepi és alkalmi Imádságok, szószéki használatra“ című imakönyvemet szándékozom 1892-ik év februárhó elejére kiadni és az előfizetők számára szétküldeni. Kéziratomat főtiszteltű Kiss Áron úr, nagytiszteltű Csiky Lajos és Révész Kálmán theol. tanár urak és több lelkészársaim szívesek voltak tüzetesen átnézni, megbírálni, kiknek ez alkalommal leghálásabb köszönetemet nyilvánosan is kifejezem. Az általuk tett észrevételeket fölhasználtam, művemet újból meg újból átnéztem és simítottam. Távol állok a gondolattól, hogy jóakaró bírálóim kedvező véleményére támaszkodva, nagy ígéretek tegyek lelkészársaimnak. Őszintén megvallom, hogy Révész Bálint utólréhetetlen imáinak az enyéim árnyékai sem lehetnek. Olyan imákat írni csak nagyon kevés embernek adatik tehetség. Mindamellert azt hiszem, hogy lesznek lelkészársaim között, kiknek imádságos gondolatai az enyéimmel megegyeznek s együtt emelkednek a menny felé! Hiszem, hogy gondolataim külső alakja, imádságaim nyelvezete nem fogja megakadályozni a gondolatok fenszárnyalását s nem fogja lehúzni a magasból a buzgó érzéseket. Hiszem, mert tapasztaltam, hogy imádságaim útát nyitnak a magasba a gyülekezet áhítatának is. Ha lelkészársaim szükségét látják annak, hogy az általuk használt vasárnapi Imakönyveket egy újjal fölváltva használják, úgy szíveskedjenek művem kiadásában előfizetésük által támogatni. Jól tudom, hogy sokfelől igénybe vagyunk véve, megsokasodtak szükségünk, sok nemes cél zörget szívünk ajtaján, — ugyanazért az előfizetés árát a lehető legolcsóbbra tettem. A 12—15 éves művet, keménykötésben, 1 frt 60 kr előfizetés mellett fogom bérmentve megküldeni. Tájékoztásul a tartalomról közlöm, hogy lesz benne: közöséges vasárnap reggeli 24, délutáni 20, évszaki 16, ad-

venti 8, ünnepi 39, alkalmi 24, vagy a pártolás mérve szerint több is. A művet Seper Kajetán nagykárolyi nyomdája fogja fizléseken kiállítani. Az előfizetéseket f. é. decz. 15-ig kérem nevemre küldeni. Kartársi tisztelettel és szeretettel. Györgytelek (Szatmárm.), 1891. nov. 5. Biki Károly, ev. ref. lelkész. — Nagyon melegen ajánljuk ez előfizetési felhívást megérdemelt figyelembe. Tisztelve szeretett barátunk ez imádságait előzetesen átolvastuk, s bárha bíráló szemekkel kellett is azokat néznünk, jó lélekkel állíthatjuk, hogy mindig fölemeltek azok bennünket a magasba, s arra tanítottak, hogyan kell lélekben és igazságban imádnunk az imálandó Istent. Eucherikai irodalmunk egy nagyon értékes gyöngyfűzérrel szaporodik ez imádságok megjelenése által.

Különfélék.

Egyetemes konvent 1891. nov. 5—7. napjain Budapesten.
Elnökök: Kun Bertalan püspök. Tisza Kálmán főgondnok. A tagok csaknem teljes számmal megjelentek. Ezen rendkívüli konventnek egyetlen főtárgya volt: a zsinati előmunkálatok megállapítása az egyházkerületek véleményeinek figyelembe vétele s meghallgatása után. A zsinati előkészítő nagybizottság kellőleg előkészítvén a tárgyakat: a konvent minden nehézség nélkül végezhette feladatát, annyival inkább, mert még azon tagjai is a konventnek, a kiknek egyik vagy másik tárgyra nézve erős kifogásai lettek volna: kijelentették, hogy most ez alkalommal vitát nem kezdenek, ott lesz majd a zsinat, a hol nyíltan előadhatják s kifejthetik álláspontjukat. A konvent a zsinati előmunkálatokra s magára a zsinatra vonatkozólag következő intézkedéseket tett: a zsinati képviselőkhez a zsinati előkészítő nagybizottság által szerkesztett törvényjavaslatok küldetnek meg, kiegészítvén azok a jelen konvent jegyzőkönyvével. Továbbá a megnyílandó zsinat tanácskozási s ügyrendi szabályzata, a mint az előző 1881. évi zsinat által megalkottatott, kinyomatni s a zsinati képviselőknek megküldetni határozatott. A konventi ülések azon szép jelenettel zárultak, hogy Gróf Tisza Lajos főgondnok megemlékezvén azon szép ünnepélyről, mely a folyó évi szept. 20-án Miskolczon lefolyt: Kun Bertalan püspök személye iránt a konvent is kifejezte üdvözlését és jókívánatait az ő lelkészségének 50-ik, püspöki hivataloskodásának 25-ik, konventi elnökségének 8-ik évfordulója alkalmából, és azzal zárta be jegyzőkönyvét, hogy a hű pásztor továbbra is még sokáig teljesítse minden téren hivatászerű kötelességeit. — Valamint szép mozzanata volt e konventi gyűlésnek azon tény is, a melylyel Tisza Kálmán elnök megleghangú indítványára néhai Révész B. emléke a konvent jegyzőkönyvében, s az özvegnőhöz írandó részvételben megörökíttetni rendeltetett. — A konventi üléseket megelőző értekezleteken, nov. 2-án, a zsinattartás ügyében közös tanácskozássra jöttek össze Kun Bertalan püspök és báró Prónay Dezső ág. hitv. egyetemes főfelügyelő elnöklete alatt a mindkét hitvallású evangélikusok vezéremberei, melyen több és különböző egyéni vélemény előadása s megvitatása után, hogy az 1790—91. évi 26. t. cz. hozatalának emléke — mely t. cz. vallási, egyházi s polgári alkotmányos életünk legbensőbb érdekeivel és viszonyaival, hazánk történelmi fejlődésével oly szoros és benső összeköttetésben áll — miképen ünnepeltessék

meg, a következőkben történt az értekezlet megállapodása: mindkét hitvallású evangélikusok országos zsinata decz. 6-án d. e. 10 órakor nyilvános istentiszteletet tart külön-külön, mindenik saját hitfelekezete templomában; mindenik hitfelekezeti zsinata kölesönösen 30—30 tagból álló küldöttség által képviseltetvén magát az istentiszteleten, az istentisztelet végeztével mindkét zsinat tagjai egy közös helyen jönnek össze, s ott kettős elnökség alatt (egyik az ágost. hitv., másik a ref. egyház részéről) emlékbeszéd fog a nevezetes nap emlékére tartatni. Óhajtja az értekezlet, hogy e nagyfontosságú, történeti nevezetességű eseményt — a két hitfelekezeti zsinati képviselőinek együttes ülését, mely úgy a multban, mint a jövőben a két hitfelekezeti szoros együvértartozásának, testvéries viszonyának s egybeköttetésének látható megjelenítése leendő — egyetemes prot. egyházunk böles Nestora, legidősb egyházi kormányzója s hű tagja, báró Vay Miklós tiszáninneri egyházker. főgondnok s konventi világi elnök — üdvözlje s nyissa meg, az emlékbeszédet pedig György Elek egyetemes világi jegyzője az ágost. egyházkerületeknek tartsa meg. Ha netalán nevezett főgondnok úr abban akadályoztatnék, akkor az ágost. hitv. egyházkerületek főfelügyelője kéri fel e tiszt teljesítésére, az emlékbeszéd tartására pedig Ritoók Zsigmond konventi világi jegyző s a bihari egyházm. gondnoka. És ha majd időközben netalán id. báró Vay Miklós főgondnok vagy báró Prónay Dezső egyetemes főfelügyelő urak ezen tisztök végzésében akadályoztatnának, báró Vay Miklós úr után a hivatalára nézve idősb egyházkerületi főgondnokra, vagy a főfelügyelő úr akadályoztatása esetén a legidősb egyházker. felügyelőre bízza az elnökség e tiszt teljesítését. Általában fölkeretnek az értekezlet elnökei úgy intézkedni, hogy ezen ünnepély lefolyásánál a két hitfelekezeti vagy a megnyitó beszéd, vagy az emlékbeszéd tartásánál képviseltessék. A zsinat megnyitására vonatkozólag pedig indítványozza az értekezlet: decz. 5-ére mindenik hitfelekezeti belkörüleg intézkedjék a zsinat megnyitásáról. A zsinat megnyitván, azonnal kölesönösen egy üdvözlő küldöttség választassék, a mely a másik zsinat tartásának helyén megjelenvén, a szívélyes üdvözlés és testvéries köszöntés nyilatkozata után terjeszse elő a zsinat elé ezen értekezlet megállapodását a másnap, decz. 6-án tartandó emlékünnapélyre nézve. A fentebb említett ünnepély hogy hol, mely alkalmas helyen tartassék meg: e tekintetben a szíves gondoskodásra báró Prónay Dezső egyet. főfelügyelő, gróf Tisza Lajos főgondnok és Szász Károly püspök keretnek föl.

Szász Károly püspökünk, mint hivatali idejére harmadik püspök, királyi meghívóval e héten hívatott meg a néhai Révész Bálint elhunytával megüresedett főrendiházi püspöki székek harmadikára. Kívánjuk, hogy e téren is minél hosszabb ideig szolgálhassa a nagynevű főpásztor egyházunk érdekeit.

Lapunk zártakor értesülünk a megdöbbenő hírről, hogy Tóth Miklós t.-roffi lelkész f. hó 11-én Budapesten az üllői-úti új kórházban meghalt, hivatalos helyről vett tudósítás szerint 10,000 frtos alapítványt tevén főiskolánk javára.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**